

Rheoliadau drafft a osodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 150(2) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, i'w cymeradwyo drwy benderfyniad gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

OFFERYNNAU STATUDOL
CYMRU DRAFFT

20[xx] Rhif (Cy.)

Y GYMRAEG

Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 8) 20[xx]

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 (mccc 1) ("Mesur 2011") yn gwneud darpariaeth ar gyfer pennu safonau ymddygiad mewn perthynas â'r Gymraeg ("safonau"). Mae'r rhain yn disodli'r system o gynlluniau iaith Gymraeg y darperir ar eu cyfer yn Neddf yr Iaith Gymraeg 1993 (p. 38).

Mae adran 26 o Fesur 2011 yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu safonau, ac mae adran 39 yn eu galluogi i ddarparu bod safon yn benodol gymwys i berson drwy awdurdodi Comisiynydd y Gymraeg ("y Comisiynydd") i roi hysbysiad i'r person hwnnw sy'n ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio â'r safon ("hysbysiad cydymffurfio").

Mae'r Rheoliadau hyn yn pennu safonau mewn perthynas ag ymddygiad y cyrff a restrir yn Atodlen 6 i'r Rheoliadau. Y cyrff a restrir yw:

- Yr Awdurdod Safonau Proffesiynol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol
- Y Cyngor Ceiropractig Cyffredinol
- Y Cyngor Deintyddol Cyffredinol
- Y Cyngor Fferyllol Cyffredinol
- Y Cyngor Meddygol Cyffredinol
- Y Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth
- Y Cyngor Optegol Cyffredinol
- Y Cyngor Osteopathig Cyffredinol
- Y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal

Ymysg pethau eraill, caiff y cyrff hyn (ar wahân i'r Awdurdod Safonau Proffesiynol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol) wneud penderfyniadau mewn cysylltiad ag achosion cyfreithiol a ddygir ger eu bron. Mae Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 yn gwneud darpariaeth ynghylch siarad Cymraeg mewn achosion cyfreithiol yng Nghymru.

Mae'r Rheoliadau hefyd yn awdurdodi'r Comisiynydd (yn ddarostyngedig i eithriadau penodol a nodir yn rheoliad 3(2)) i roi hysbysiad cydymffurfio i'r cyrff hynny, mewn perthynas â safonau a bennir gan y Rheoliadau.

Yn unol ag adran 44 o Fesur 2011, caiff y Comisiynydd (drwy hysbysiad cydymffurfio) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un neu ragor o'r safonau sy'n benodol gymwys iddo. I adlewyrchu hynny, mae'r safonau a bennir gan y Rheoliadau wedi eu geirio ar ffurf naratif ail berson, hynny yw ar ffurf "rhaid ichi" (ac ystyr "chi" yw'r corff perthnasol ym mhob achos).

Gan ddefnyddio'r hyblygrwydd a ddarperir gan adran 44 o Fesur 2011, caiff y Comisiynydd (os yw hynny'n rhesymol ac yn gymesur a'i fod yn dymuno gwneud hynny) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un safon o dan rai amgylchiadau, a safon arall o dan amgylchiadau eraill. Er enghraifft, os yw safon yn benodol gymwys i gorff, caiff y Comisiynydd ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon o dan rai amgylchiadau, ond nid o dan amgylchiadau eraill, neu ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon mewn rhai ardaloedd yn unig. Yn yr un modd os yw dwy neu ragor o safonau yn ymwneud ag ymddygiad penodol (er enghraifft, safonau 8 i 11 mewn perthynas ag ateb galwadau ffôn), caiff y Comisiynydd (drwy hysbysiad cydymffurfio) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o'r safonau hynny yn unig, neu â safonau gwahanol ar adegau gwahanol, o dan amgylchiadau gwahanol, neu mewn ardaloedd gwahanol, fel sy'n briodol i'r corff. Nid oes rheidrwydd ar y Comisiynydd felly i'w gwneud yn ofynnol i bob corff gydymffurfio â phob safon.

Yn unol ag adran 46 o Fesur 2011, rhaid i'r hysbysiad cydymffurfio a roddir i gorff ddatgan y diwrnod gosod, neu'r diwrnodau gosod; hynny yw, y diwrnod neu'r diwrnodau y daw'n ofynnol i'r corff gydymffurfio â safon (neu gydymffurfio â safon mewn modd penodol). Gan ddefnyddio'r hyblygrwydd y darperir ar ei gyfer gan adran 46, caiff y Comisiynydd osod diwrnod gosod cynnar i gorff gydymffurfio â safon (cyn belled â bod hynny o leiaf 6 mis ar ôl dyddiad rhoi'r hysbysiad cydymffurfio cysylltiedig i'r corff), neu osod diwrnod gosod ymhellach i'r dyfodol (er enghraifft mewn perthynas â safonau sy'n fwy heriol).

Pan fo safon a bennir yn y Rheoliadau hyn yn ei gwneud yn ofynnol i ddeunydd ysgrifenedig gael ei arddangos neu ei ddarparu yn Gymraeg, neu i wasanaeth gael ei ddarparu yn Gymraeg, nid yw hyn yn golygu bod rhaid arddangos neu ddarparu'r deunydd yn Gymraeg yn unig, na bod rhaid i'r gwasanaeth gael ei ddarparu yn Gymraeg yn unig (oni bai bod hynny'n cael ei ddatgan yn benodol).

Mae **Atodlen 1** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau cyflenwi gwasanaethau**. Mae adran 28 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr "safon cyflenwi gwasanaethau" yw safon sy'n ymwneud â gweithgaredd cyflenwi gwasanaethau, ac y bwriedir iddi hybu neu hwyluso defnyddio'r Gymraeg, neu weithio tuag at sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, pan gyflawnir y gweithgaredd hwnnw. Ystyr "gweithgaredd cyflenwi gwasanaethau" yw bod person yn cyflenwi gwasanaethau i berson arall, neu yn delio ag unrhyw berson arall mewn cysylltiad â chyflenwi gwasanaethau i'r person hwnnw neu i drydydd person.

Mae **Atodlen 2** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau llunio polisi**. Mae adran 29 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr "safon llunio polisi" yw safon sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi ac y bwriedir iddi sicrhau, neu gyfrannu at sicrhau, bod y person sy'n gwneud y penderfyniad polisi yn ystyried un neu ragor o'r canlynol—

- (a) pa effeithiau, os o gwbl, (pa un a yw'r rheini yn bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi yn eu cael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, neu ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;
- (b) sut y gellid gwneud y penderfyniad fel bod y penderfyniad yn cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, neu ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;
- (c) sut y gellid gwneud y penderfyniad fel nad yw'r penderfyniad yn cael effeithiau andwyol, neu fel bod y penderfyniad yn cael effeithiau llai andwyol, ar gyfleoedd i bersonau eraill ddefnyddio'r Gymraeg, neu ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Mae **Atodlen 3** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau gweithredu**. Mae adran 30 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr "safon gweithredu" yw safon sy'n ymwneud â swyddogaethau, neu fusnes neu ymgymeriad arall ("gweithgareddau perthnasol") person ("A"), ac y bwriedir iddi hybu neu hwyluso defnyddio'r Gymraeg—

- (a) gan A wrth i A gyflawni ei weithgareddau perthnasol,

- (b) gan A a pherson arall wrth iddynt ddelio â'i gilydd mewn cysylltiad â gweithgareddau perthnasol A, neu
- (c) gan berson ac eithrio A wrth iddo gyflawni gweithgareddau at ddibenion gweithgareddau perthnasol A neu mewn cysylltiad â hwy.

Mae **Atodlen 4** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau cadw cofnodion**. Mae adran 32 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr "safon cadw cofnodion" yw safon sy'n ymwneud â chadw cofnodion ynghylch safonau penodedig eraill, cofnodion ynghylch cwynion sy'n ymwneud â chydymffurfedd â safonau penodedig eraill, neu gofnodion ynghylch cwynion eraill sy'n ymwneud â'r Gymraeg.

Mae **Atodlen 5** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau sy'n ymdrin â materion atodol**. Mae'r rhain yn fathau penodol o safonau cyflenwi gwasanaethau, safonau llunio polisi, safonau gweithredu a safonau cadw cofnodion sy'n ymdrin â'r materion y cyfeirir atynt yn adran 27(4) o Fesur 2011 (sy'n atodol i'r materion yr ymdrinnir â hwy yn Atodlenni 1 i 4).

Ystyriwyd Cod Ymarfer Gweinidogion Cymru ar gynnal Aseidiadau Effaith Rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn. O ganlyniad, lluniwyd asesiad effaith rheoleiddiol o'r costau a'r manteision sy'n debygol o ddeillio o gydymffurfio â'r Rheoliadau hyn. Gellir cael copi oddi wrth: Uned y Gymraeg, Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd, CF10 3NQ.

Rheoliadau drafft a osodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 150(2) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, i'w cymeradwyo drwy benderfyniad gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

OFFERYNNAU STATUDOL
CYMRU DRAFFT

20[xx] Rhif (Cy.)

Y GYMRAEG

Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 8) 20[xx]

Gwnaed

Yn dod i rym

Mae Gweinidogion Cymru, drwy arfer y pwerau a roddir iddynt gan adrannau 26, 27, 39 a 150(5) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011(1), ac wedi cael cymeradwyaeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn unol ag adran 150(2) o'r Mesur hwnnw, yn gwneud y Rheoliadau a ganlyn:

Enwi, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 8) 20[xx].

(2) Daw'r Rheoliadau hyn i rym ar [].

(3) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys o ran Cymru.

(4) Yn y Rheoliadau hyn—

ystyr “aelod o staff” (“*member of staff*”) yw cyflogai i gorff neu berson naturiol sy'n gweithio i gorff ond nid person sydd wedi ei benodi i gorff gan y Cyfrin Gyngor (a rhaid dehongli “staff” (“*staff*”) yn unol â hynny);

ystyr “corff” (“*body*”) yw person a restrir yn Atodlen 6;

ystyr “un sydd wedi cofrestru” (“*registrant*”) yw person sy'n preswyllo fel arfer yng Nghymru ac sydd wedi ei gofrestru â chorff neu'n gwneud cais i fod wedi ei gofrestru â chorff;

(1) 2011 mccc 1.

ystyr “unigolyn” (“*individual*”) yw person naturiol sy’n preswyllo fel arfer yng Nghymru ac yn gweithredu yn ei enw ei hun ond nid yw’n cynnwys un sydd wedi cofrestru sy’n gweithredu yn rhinwedd ei swydd fel un sydd wedi cofrestru;

ystyr “wedi ei gofrestru” (“*registered*”) yw wedi ei gofrestru mewn cofrestr y mae’r corff yn ei chynnal yn rhinwedd unrhyw ddeddfiad.

(5) Yn y Rheoliadau hyn—

- (a) mae cyfeiriadau at unrhyw weithgaredd sy’n cael ei gyflawni gan gorff, neu at unrhyw wasanaeth sy’n cael ei ddarparu gan gorff, i’w darllen fel pe baent yn cynnwys cyfeiriad at y weithgaredd hwnnw yn cael ei gyflawni ar ran y corff, neu at y gwasanaeth hwnnw yn cael ei ddarparu ar ran y corff, gan drydydd parti o dan drefniadau a wneir rhwng y trydydd parti a’r corff;
- (b) yn unol â hynny, oni bai bod hysbysiad cydymffurfio yn darparu i’r gwrthwyneb, bydd corff wedi methu â chydymffurfio â safon mewn cysylltiad â gweithgaredd y mae wedi trefnu iddo gael ei gyflawni, neu wasanaeth y mae wedi trefnu iddo gael ei ddarparu, gan drydydd parti os nad yw’r gweithgaredd hwnnw neu’r gwasanaeth hwnnw wedi ei gyflawni neu ei ddarparu yn unol â’r safon.

(6) Nid oes dim byd yn y Rheoliadau hyn sy’n ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safon mewn cysylltiad â gweithgaredd a gyflawnir ganddo neu wasanaeth a ddarperir ganddo pan fo’n cyflawni’r gweithgaredd hwnnw neu’n darparu’r gwasanaeth hwnnw ar ran trydydd parti o dan drefniadau a wneir rhyngddo ef a’r trydydd parti.

Safonau a bennir

2.—(1) Yn Atodlen 1—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cyflenwi gwasanaethau;
- (b) mae Rhan 2 yn darparu bod rhaid i hysbysiad cydymffurfio ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safonau penodol a bennir yn Rhan 1 os yw wedi ei gwneud yn ofynnol i’r corff gydymffurfio â safonau penodol eraill;
- (c) mae Rhan 3 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(2) Yn Atodlen 2—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau llunio polisi;
- (b) mae Rhan 2 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(3) Yn Atodlen 3—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau gweithredu;
 - (b) mae Rhan 2 yn darparu bod rhaid i hysbysiad cydymffurfio ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safonau penodol a bennir yn Rhan 1 os yw wedi ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â safonau penodol eraill;
 - (c) mae Rhan 3 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.
- (4) Yn Atodlen 4—
- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cadw cofnodion;
 - (b) mae Rhan 2 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.
- (5) Yn Atodlen 5—
- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau sy'n ymdrin â materion sy'n atodol i'r materion yr ymdrinnir â hwy yn y safonau a bennir yn Atodlenni 1 i 4;
 - (b) mae Rhan 2 yn gwneud darpariaeth ynghylch dehongli'r safonau atodol.

Safonau sy'n benodol gymwys

3.—(1) Mae Gweinidogion Cymru yn awdurdodi Comisiynydd y Gymraeg i roi hysbysiad cydymffurfio i'r personau a restrir yn Atodlen 6 sy'n ei gwneud yn ofynnol iddynt gydymffurfio ag unrhyw un neu ragor o'r safonau a bennir o dan reoliad 2 ac Atodlenni 1 i 5.

(2) Ond nid awdurdodir y Comisiynydd i roi hysbysiad cydymffurfio i'r Awdurdod Safonau Proffesiynol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol sy'n ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio â safonau 23 i 26.

Enw

Gweinidog y Gymraeg a Chysylltiadau Rhyngwladol,
un o Weinidogion Cymru
Dyddiad

ATODLEN 1 Rheoliad 2(1)

Safonau cyflenwi gwasanaethau

RHAN 1

Y SAFONAU

1 Safonau ynghylch gohebiaeth a anfonir gan gorff

(1) Pan fydd corff yn ateb gohebiaeth

Safon 1: Os byddwch yn cael gohebiaeth yn Gymraeg oddi wrth berson yng Nghymru, rhaid ichi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb), oni bai bod y person wedi dweud nad oes angen ateb yn Gymraeg.

(2) Pan fydd corff yn gohebu â sawl unigolyn

Safon 2: Pan fyddwch yn anfon yr un ohebiaeth at sawl unigolyn, rhaid ichi anfon fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth at yr unigolion ar yr un pryd ag y byddwch yn anfon unrhyw fersiwn Saesneg ohoni.

(3) Safonau cyffredinol ynghylch gohebu

Safon 3: Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg gyfatebol o ohebiaeth, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg (er enghraifft, os yw'r fersiwn Saesneg wedi ei llofnodi, neu os oes manylion cyswllt wedi eu darparu ar y fersiwn Saesneg, rhaid i'r fersiwn Gymraeg gael ei thrin yn yr un modd).

Safon 4: Rhaid ichi ddatgan—

- (a) mewn gohebiaeth, a
- (b) mewn cyhoeddiadau a hysbysiadau sy'n gwahodd personau yng Nghymru i ymateb ichi

neu i ohebu â chi,
eich bod yn croesawu cael
gohebiaeth yn Gymraeg, y
byddwch yn ateb gohebiaeth yn
Gymraeg, ac na fydd gohebu yn
Gymraeg yn arwain at oedi.

2 Safonau ynghylch galwadau ffôn i gorff ac oddi wrth gorff

Safon 5: Pan fydd unigolyn yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, a bod yr unigolyn hwnnw yn gofyn ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg os oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael (drwy drosglwyddo'r alwad os oes angen)—

- (a) hyd nes na all yr aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ddarparu gwasanaeth ar bwnc penodol; a
- (b) hyd nes nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw.

Safon 6: Rhaid i unrhyw systemau ffôn wedi eu hawtomeiddio sydd gennych ddarparu'r gwasanaeth cyfan wedi ei awtomeiddio yn Gymraeg.

Safon 7: Pan fyddwch yn hysbysebu rhif gwasanaeth ffôn wedi ei awtomeiddio, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

3 Safonau ynghylch corff yn cynnal cyfarfodydd nad ydynt ar agor i'r cyhoedd

*(1) Cyfarfodydd rhwng corff ac
un person gwahoddedig arall*

Safon 8: Os byddwch yn gwahodd un unigolyn ("A") yn unig i gyfarfod (a dim personau eraill)—

- (a) rhaid ichi ofyn i A a yw'n

dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a hysbysu A y byddwch yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os oes angen, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw, a

- (b) os yw A wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi gynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os oes angen, drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

(2) Cyfarfodydd rhwng corff a mwy nag un person gwahoddedig

Safon 9: Os byddwch yn gwahodd mwy nag un person i gyfarfod yng Nghymru, rhaid ichi ofyn i bob unigolyn a wahoddir a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

Safon 9A: Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod yng Nghymru, a bod o leiaf 10% o'r gwahoddedigion wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 9B: Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod yng Nghymru, a bod o leiaf 20% o'r gwahoddedigion wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 9C: Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod yng

Nghymru, a bod o leiaf 30% o'r gwahoddedigion wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

4 **Safonau ynghylch cyfarfodydd a drefnir gan gorff sydd ar agor i'r cyhoedd**

Safon 10: Os byddwch yn trefnu cyfarfod a gynhelir yng Nghymru sydd ar agor i'r cyhoedd ac y caniateir cyfranogiad cyhoeddus gan unigolyn ynddo, rhaid ichi ddatgan ar unrhyw ddeunydd sy'n ei hysbysebu, ac ar unrhyw wahoddiad iddo, fod croeso i unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

Safon 11: Pan fyddwch yn anfon gwahoddiadau i gyfarfod a gynhelir yng Nghymru yr ydych yn ei drefnu sydd ar agor i'r cyhoedd ac y caniateir cyfranogiad cyhoeddus gan unigolyn ynddo, rhaid ichi eu hanfon yn Gymraeg.

Safon 12: Os byddwch yn gwahodd personau i siarad mewn cyfarfod yng Nghymru yr ydych yn ei drefnu sydd ar agor i'r cyhoedd ac y caniateir cyfranogiad cyhoeddus gan unigolyn ynddo, rhaid ichi—

- (a) gofyn i bob person a wahoddir i siarad a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg, a
- (b) os yw'r person hwnnw (neu o leiaf un o'r personau hynny) wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw (os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb

wasanaeth cyfieithu).

5 **Safonau ynghylch digwyddiadau cyhoeddus a drefnir neu a ariennir gan gorff**

Safon 13: Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus yng Nghymru, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth hybu'r digwyddiad (er enghraifft, o ran y ffordd y mae'r digwyddiad yn cael ei hysbysebu neu y rhoddir cyhoeddusrwydd i'r digwyddiad).

Safon 14: Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus yng Nghymru, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn y digwyddiad (er enghraifft, mewn perthynas â gwasanaethau a gynigir i bersonau sy'n bresennol yn y digwyddiad, mewn perthynas ag arwyddion yr ydych yn eu llunio a'u harddangos yn y digwyddiad, ac mewn perthynas â chyhoeddiadau sain a wneir ynddo).

6 **Safon ynghylch cyhoeddusrwydd a hysbysebu gan gorff**

Safon 15: Rhaid i unrhyw ddeunydd cyhoeddusrwydd neu ddeunydd hysbysebu yr ydych yn ei lunio ar gyfer unigolyn gael ei lunio yn Gymraeg, ac os byddwch yn llunio'r deunydd yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

7 **Safonau ynghylch corff yn arddangos deunydd yn gyhoeddus**

Safon 16: Rhaid i unrhyw ddeunydd yr ydych yn ei lunio ac yn ei arddangos yn gyhoeddus yng Nghymru gael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

Safon 17: Rhaid i unrhyw ddeunydd yr ydych

yn ei lunio ac yn ei arddangos mewn arddangosfa gyhoeddus yng Nghymru sydd wedi ei threfnu gennyh gael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg.

8 **Safonau ynghylch corff yn llunio ac yn cyhoeddi dogfennau a ffurflenni**

Safon 18: Os byddwch yn llunio ffurflen sydd i'w chwblhau gan unigolyn, rhaid ichi ei llunio yn Gymraeg.

Safon 19: Os byddwch yn llunio ffurflen gais yr ydych yn ei rhoi ar gael i un sydd wedi cofrestru gael ei gynnwys ar y gofrestr a gynhelir gennyh, rhaid ichi ei llunio yn Gymraeg.

Safon 20: Os byddwch yn llunio dogfen (ond nid ffurflen) sydd ar gael i un neu ragor o unigolion, rhaid ichi ei llunio yn Gymraeg—

- (a) os yw pwnc y ddogfen yn awgrymu y dylid ei llunio yn Gymraeg, neu
- (b) os yw'r gynulleidfa a ragwelir yng Nghymru, a'u disgwyliadau, yn awgrymu y dylid llunio'r ddogfen yn Gymraeg.

Safon 21: Os byddwch yn llunio dogfen neu ffurflen yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi—

- (a) peidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg (pa un a ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio);
- (b) peidio â gwahaniaethu rhwng y fersiwn Gymraeg a'r fersiwn Saesneg mewn perthynas ag unrhyw ofynion sy'n berthnasol i'r ddogfen neu'r ffurflen (er enghraifft mewn perthynas ag unrhyw ddyddiad cau ar gyfer

cyflwyno'r ffurflen, neu mewn perthynas â'r amser a ganiateir ar gyfer ymateb i gynnwys y ddogfen neu'r ffurflen); ac

- (c) sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir fod y ddogfen neu'r ffurflen hefyd ar gael yn Gymraeg.

10 Safonau ynghylch achosion cyfreithiol

Safon 22: Rhaid ichi ddatgan mewn cyhoeddiadau, canllawiau a hysbysiadau yr ydych yn eu llunio sy'n hysbysu personau am achosion cyfreithiol y cânt gyflwyno ffurflenni a dogfennau a chyflwyno sylwadau ysgrifenedig ichi yn Gymraeg.

Safon 23: Pan fo un sydd wedi cofrestru yn cysylltu â chi i ymateb i achos cyfreithiol, rhaid ichi ofyn iddo nodi a yw'n dymuno siarad yn Gymraeg mewn unrhyw achos cyfreithiol(1).

Safon 23A: Os yw un sydd wedi cofrestru ("C") wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg mewn unrhyw achos cyfreithiol a gynhelir yn Lloegr, rhaid ichi gynnal yr achos cyfreithiol yn Gymraeg neu, os oes angen, drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 24: Pan fo un sydd wedi cofrestru ("C") yn cysylltu â chi am y tro cyntaf i ymateb i achos cyfreithiol, rhaid ichi ofyn i C nodi a yw'n dymuno cael copïau yn Gymraeg o ffurflenni a dogfennau yr ydych yn eu llunio ac sydd i fod ar gael i C (gan gynnwys, er enghraifft, benderfyniadau neu orchmynion ysgrifenedig mewn perthynas â'r

(1) Mae adran 22 o Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 (p. 38) yn gwneud darpariaeth ynghylch siarad Cymraeg mewn achosion cyfreithiol yng Nghymru.

achos cyfreithiol hwnnw).

Safon 24A: Pa fo un sydd wedi cofrestru (“C”) yn cysylltu â chi i ymateb i achos cyfreithiol, ac yn nodi ei fod yn dymuno cael copïau yn Gymraeg o ffurflenni a dogfennau yr ydych yn eu llunio ac sydd i’w rhoi ar gael i C—

- (a) rhaid ichi ddarparu’r ffurflenni hynny a’r dogfennau hynny yn Gymraeg mewn perthynas â’r achos cyfreithiol hwnnw, a
- (b) rhaid ichi beidio â thrin eu llunio yn llai ffafriol na ffurflenni a dogfennau yr ydych yn eu llunio yn Saesneg.

Safon 25: Pan foch yn cael ffurflenni neu ddogfennau yn Gymraeg oddi wrth un sydd wedi cofrestru (“C”) sy’n ymateb i achos cyfreithiol, rhaid ichi beidio â thrin y ffurflenni hynny neu’r dogfennau hynny yn llai ffafriol na’r rhai yr ydych yn eu cael yn Saesneg (gan gynnwys, ymysg materion eraill, mewn perthynas â’r amserlen ar gyfer cael y ffurflenni hynny a’r dogfennau hynny a hysbysu C am benderfyniadau).

10 Safonau ynghylch gwefannau a gwasanaethau ar-lein corff

Safon 26: Rhaid ichi ddynodi a chynnal tudalen (neu dudalennau) ar eich gwefan sy’n darparu gwybodaeth (yn Gymraeg)—

- (a) amdanoch chi,
- (b) am y gwasanaethau yr ydych yn eu darparu yn gyffredinol,
- (c) am y gwasanaethau yr ydych yn eu darparu yng Nghymru,
- (ch) am sut i wneud cwyn ynghylch person sy’n cael ei reoleiddio gennych,
- (d) am y gwasanaethau Cymraeg yr ydych yn eu

darparu a sut y gellir cael
gafael ar bob un o'r
gwasanaethau Cymraeg
hynny.

Safon 27: Os oes gennych dudalen Gymraeg ar eich gwefan sy'n cyfateb i dudalen Saesneg, rhaid ichi ddatgan yn glir ar y dudalen Saesneg fod y dudalen hefyd ar gael yn Gymraeg, a rhaid ichi ddarparu dolen uniongyrchol i'r dudalen Gymraeg ar y dudalen Saesneg gyfatebol.

11 **Safonau ynghylch defnydd corff o'r cyfryngau cymdeithasol**

Safon 28: Os bydd person yn cysylltu â chi drwy'r cyfryngau cymdeithasol yn Gymraeg, rhaid ichi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb).

12 **Safonau ynghylch hysbysiadau swyddogol a wneir gan gorff**

Safon 29: Rhaid i unrhyw hysbysiad swyddogol yr ydych yn ei gyhoeddi neu'n ei arddangos yng Nghymru ac sy'n ymwneud â gwasanaeth a ddarperir yng Nghymru gael ei gyhoeddi neu ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o hysbysiad yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohono.

Safon 30: Pan fyddwch yn cyhoeddi neu'n arddangos hysbysiad swyddogol yng Nghymru sy'n cynnwys testun Cymraeg yn ogystal â thestun Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.

13 **Safonau ar gyfer codi ymwybyddiaeth ynghylch gwasanaethau Cymraeg a ddarperir gan gorff**

Safon 31: Rhaid ichi hybu unrhyw wasanaeth Cymraeg a ddarperir gennych, a hysbysebu'r gwasanaeth hwnnw yn Gymraeg.

Safon 32: Os byddwch yn darparu gwasanaeth yn Gymraeg sy'n cyfateb i wasanaeth yr ydych yn ei ddarparu yn Saesneg, rhaid i unrhyw gyhoeddusrwydd neu ddogfen yr ydych yn ei lunio neu'n ei llunio, neu wefan yr ydych yn ei chyhoeddi, sy'n cyfeirio at y gwasanaeth Saesneg ddatgan hefyd fod gwasanaeth cyfatebol ar gael yn Gymraeg.

14 Safon ynghylch hunaniaeth gorfforaethol corff

Safon 33: Pan fyddwch yn llunio, yn diwygio neu'n cyflwyno eich hunaniaeth gorfforaethol, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

RHAN 2

SAFONAU SY'N DDIBYNNOL AR SAFONAU ERAILL – AMODAU ARBENNIG

15 Pan fydd hysbysiad cydymffurfio yn ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o'r safonau a restrir ar res benodol yng ngholofn 1 o Dabl 1, rhaid i'r hysbysiad cydymffurfio hwnnw hefyd ei gwneud yn ofynnol i'r corff hwnnw gydymffurfio (ym mha fodd bynnag y mae Comisiynydd y Gymraeg yn ystyried ei fod yn briodol) â'r safon neu'r safonau a restrir ar y rhes honno yng ngholofn 2 (neu ag un neu ragor o'r safonau hynny pan fo hynny'n cael ei ddatgan).

TABL 1

<i>Rhes</i>	Colofn 1 <i>Prif safon</i>	Colofn 2 <i>Safon ddibynnol</i>
(1)	Ateb gohebiaeth Safon 1	Safon 4
(2)	Gohebu â sawl person	

	Safon 2	Safon 3 Safon 4
(3)	Codi ymwybyddiaeth ynghylch gohebu yn Gymraeg Safon 4	Safon 1
(4)	Cyfarfodydd â mwy nag un person Safon 9	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 9A Safon 9B Safon 9C
(5)	Cyfarfodydd â mwy nag un person Safon 9A, 9B neu 9C	Safon 9
(6)	Dogfennau Safon 18, 19 neu 20	Safon 21
(7)	Achosion cyfreithiol Safon 23	Safon 23A
(8)	Achosion cyfreithiol Safon 23A	Safon 23
(9)	Achosion cyfreithiol Safon 24	Safon 24A
(10)	Achosion cyfreithiol Safon 24A	Safon 24

RHAN 3

DEHONGLI'R SAFONAU

- 16** Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.
- 17** Nid yw'r safonau ond yn gymwys i'r

graddau y mae corff—

- (a) yn cyflenwi gwasanaethau i berson, neu
- (b) yn delio ag unrhyw berson arall mewn cysylltiad â chyflenwi gwasanaethau—
 - (i) i'r person arall hwnnw, neu
 - (ii) i drydydd person.

18 Nid yw'n ofynnol i gorff lunio, arddangos nac anfon deunydd yn Gymraeg i'r graddau y mae deddfiad arall wedi pennu geiriad dogfen, arwydd neu ffurflen a fyddai'n groes i'r gofyniad hwnnw.

19 At ddibenion y safonau—

- (a) nid yw gofyniad i lunio unrhyw ddeunydd ysgrifenedig, i'w anfon, i'w gyhoeddi, i'w arddangos, i'w roi ar gael neu i'w ddyroddi yn Gymraeg yn golygu mai dim ond yn Gymraeg y dylid llunio'r deunydd, ei anfon, ei gyhoeddi, ei arddangos, ei roi ar gael neu ei ddyroddi, nac yn golygu y dylid llunio'r deunydd yn Gymraeg yn gyntaf (oni bai bod hynny'n cael ei ddatgan yn benodol yn y safon);
- (b) nid yw gofyniad i ddarparu gwasanaeth yn Gymraeg yn golygu mai dim ond yn Gymraeg y dylid darparu'r gwasanaeth hwnnw (oni bai bod hynny'n cael ei ddatgan yn benodol yn y safon).

20 (1) Nid yw'n ofynnol i gorff gyfieithu i'r Gymraeg unrhyw destun nad yw wedi ei lunio ("testun A").

(2) Ni fydd corff yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol os nad yw'n cyfieithu testun A i'r Gymraeg ond gweler is-baragraff (3).

(3) Rhaid i gorff ddefnyddio'r fersiwn Gymraeg o destun A os yw person arall wedi llunio testun A yn Gymraeg yn unol—

- (a) â'i Gynllun Iaith Gymraeg;
 - (b) â dyletswydd i gydymffurfio â safonau;
 - (c) â Rheolau Sefydlog y Cynulliad;
 - (ch) ag adran 35(1C) o Ddeddf 2006; neu
 - (d) â Chynllun Ieithoedd Swyddogol Comisiwn y Cynulliad.
- (4) Yn y paragraff hwn—
- (a) ystyr “Cynllun Iaith Gymraeg” yw cynllun iaith Gymraeg a lunnir yn unol â Rhan 2 o Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993(1);
 - (b) ystyr “dyletswydd i gydymffurfio â safonau” yw dyletswydd i gydymffurfio â safon o dan adran 25 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011;
 - (c) ystyr “Deddf 2006” yw Deddf Llywodraeth Cymru 2006(2);
 - (ch) ystyr “Rheolau Sefydlog y Cynulliad” yw rheolau sefydlog a wnaed o dan adran 31 o Ddeddf 2006;
 - (d) ystyr “Cynllun Ieithoedd Swyddogol Comisiwn y Cynulliad” yw'r Cynllun a fabwysiadwyd ac a gyhoeddwyd o dan baragraff 8 o Atodlen 2 i Ddeddf 2006.

21

At ddiben safonau 2, 15, 18, 19 ac 20, mae cyfeiriad at—

- (a) deunydd cyhoeddusrwydd neu ddeunydd hysbysebu sy'n cael ei lunio ar gyfer unigolyn,
- (b) ffurflen neu ddogfen sydd ar gael i rai sydd wedi cofrestru neu unigolion,
- (c) ffurflen sydd i'w chwblhau gan unigolyn, neu

(1) 1993 p. 38.

(2) 2006 p. 32.

(ch) gohebiaeth sy'n cael ei hanfon at unigolion,

yn golygu deunydd cyhoeddusrwydd neu ddeunydd hysbysebu, dogfennau, ffurflenni neu ohebiaeth pa un a yw hefyd yn cael ei llunio ar gyfer personau y tu allan i Gymru, ar gael iddynt, i'w cwblhau ganddynt neu i'w hanfon atynt ai peidio.

- 22 Yn safon 6, ystyr system ffôn “wedi ei hawtomeiddio” yw system sy'n ateb galwadau ffôn ac yn arwain personau drwy drefn benodedig gyda neges wedi ei recordio sy'n gofyn, er enghraifft, i berson bwysu bysellau gwahanol er mwyn dewis opsiynau gwahanol.
- 23 At ddibenion y safonau, nid yw “cyfarfodydd” yn cynnwys achosion cyfreithiol.
- 24 Nid yw safon 14 yn gymwys pan wneir y neges y byddwch yn ei chyhoeddi dros system annerch gyhoeddus yn ystod argyfwng neu ymarfer argyfwng.
- 25 Nid yw safon 16 yn gymwys i ddeunydd a arddangosir ar wefan corff.
- 26 (1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2), pan fo safon yn cyfeirio at ddeunydd sydd i'w lunio yn Gymraeg, mae cyfeiriadau at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg neu at beidio â thrin fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill (ac yn ychwanegol at faterion penodol y cyfeirir atynt mewn unrhyw safon unigol), beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—
- (a) golwg y deunydd (er enghraifft mewn perthynas â lliw neu ffont unrhyw destun);
 - (b) maint y deunydd;
 - (c) lleoliad ac amlygrwydd y deunydd mewn unrhyw fan cyhoeddus;

(ch) pryd a sut y caiff y deunydd ei gyhoeddi, ei ddarparu neu ei arddangos;

(d) fformat cyhoeddi deunydd.

(2) Ni fydd corff yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg os nad yw'n anfon, yn arddangos neu'n cylchredeg deunydd Cymraeg y tu allan i Gymru (ac eithrio safon 24A).

27

(1) Nid yw safon 18 yn gymwys i'r ffurflenni a restrir yn is-baragraff (2).

(2) Y ffurflenni yw—

(a) ffurflenni a ddefnyddir gan gorff i recriwtio cyflogeion;

(b) ffurflenni a ddefnyddir pan gyflwynir tendr i ymrwymo i gontract â chorff.

28

At ddibenion safon 20, nid yw cyfeiriadau at ddogfennau neu ddeunyddiau eraill sydd ar gael i unigolion yn cynnwys dogfennau neu ddeunyddiau nad ydynt ond ar gael yn rhinwedd Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000(1).

29

Nid yw safonau 20 a 21 yn gymwys i—

(a) deddfiad a wneir gan gorff neu i ddeddfiad drafft a lunnir gan gorff; neu

(b) unrhyw ddeunydd hysbysebu a gynhwysir mewn dogfen, llyfryn, taflen, pamffled neu gerdyn.

30

At ddibenion safon 24, mae un sydd wedi cofrestru yn cysylltu â chorff am y tro cyntaf pan fydd yn cysylltu â'r corff am y tro cyntaf ar ôl y dyddiad y mae hysbysiad cydymffurfio wedi ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon.

31

Nid yw safonau 26 i 27 (gwefannau) yn gymwys i—

(a) dogfennau y darperir dolen

(1) 2000 p. 36.

iddynt ar wefan, deunydd hysbysebu ar wefan, na chlipiau fideo a sain ar wefan (gweler safonau 20 a 21 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau, a safon 15 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff);

- (b) gwybodaeth a gyflwynir gan bersonau (ac eithrio'r corff) ar dudalen ryngweithiol a gyhoeddir ar wefan corff (er enghraifft, ar adran ar gyfer sylwadau neu ar fforwm trafod).

32

Nid yw safonau 1 i 4 (gohebu) yn gymwys i ohebiaeth a anfonir drwy'r cyfryngau cymdeithasol (gweler safon 28 mewn perthynas â'r cyfryngau cymdeithasol).

33

Nid yw safon 28 (y cyfryngau cymdeithasol) yn gymwys i—

- (a) dogfennau y darperir dolen iddynt drwy'r cyfryngau cymdeithasol, nac i glipiau fideo a sain a ddarperir drwy'r cyfryngau cymdeithasol (gweler safonau 20 a 21 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau, a safon 15 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff);
- (b) gwybodaeth a gyflwynir gan bersonau (ac eithrio'r corff) ar gyfrif cyfryngau cymdeithasol corff (er enghraifft, ar adran ar gyfer sylwadau).

34

At ddibenion safonau 29 ac 30, nid yw “hysbysiad swyddogol” yn cynnwys hysbysiadau a ragnodir gan ddeddfiad.

35

(1) At ddibenion safon 33, mae'r cyfeiriad at gorff yn llunio neu'n cyflwyno ei “hunaniaeth gorfforaethol” yn cynnwys, ymysg pethau eraill, y ffordd y mae corff yn

ei gyflwyno ei hun drwy ddatganiadau gweledol, yr enw neu'r enwau a ddefnyddir gan gorff, a'r brandio a'r sloganau a ddefnyddir gan gorff (er enghraifft, brandio a sloganau a argraffir ar ei bapur ysgrifennu).

(2) Nid yw safon 33 yn gymwys i'r graddau y mae deddfiad yn ei gwneud yn ofynnol i gorff ddefnyddio enw cyfreithiol.

36

At ddibenion y safonau, ystyr "deddfiad" yw deddfiad (pa bryd bynnag y'i deddfir neu y'i gwneir) sydd wedi ei gynnwys yn un o'r canlynol, neu mewn offeryn sydd wedi ei wneud o dan un ohonynt—

- (a) Deddf gan Senedd y Deyrnas Unedig; neu
- (b) Mesur neu Ddeddf gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

ATODLEN 2 Rheoliad 2(2)

Safonau llunio polisi

RHAN 1

Y SAFONAU

1 Safonau ynghylch ystyried effeithiau penderfyniadau polisi a wneir gan gorff ar y Gymraeg

Safon 34: Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n diwygio polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried pa effeithiau, os o gwbl (pa un a yw'r rheini yn bositif neu'n andwyol), y byddai'r penderfyniad polisi yn eu cael ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 35: Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n diwygio polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel y byddai'r penderfyniad polisi yn cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 36: Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n diwygio polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel na fyddai'r penderfyniad polisi yn cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn

llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 37: Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen ystyried yr effeithiau (pa un a yw'r rheini yn bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi o dan ystyriaeth yn eu cael ar y canlynol, a cheisio barn ynghylch yr effeithiau hynny—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 38: Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen ystyried sut y gellid llunio neu ddiwygio'r polisi o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar y canlynol, a cheisio barn ynghylch hynny—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 39: Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen ystyried sut y gellid llunio neu ddiwygio'r polisi o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar y canlynol, a cheisio barn ynghylch hynny—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 40: Pan fyddwch yn comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir iddo eich cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried pa effeithiau, os o gwbl (a pha un a yw'r rheini yn bositif neu'n andwyol), y byddai'r penderfyniad polisi o dan ystyriaeth yn eu cael

ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 41:

Pan fyddwch yn comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir iddo eich cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried sut y gellid gwneud y penderfyniad polisi o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 42:

Pan fyddwch yn comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir iddo eich cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried sut y gellid gwneud y penderfyniad polisi o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

RHAN 2

DEHONGLI'R SAFONAU

2

Yn Rhan 1 o'r Atodlen hon, ystyr "penderfyniad polisi" yw unrhyw benderfyniad a wneir gan gorff sy'n ymwneud ag arfer ei swyddogaethau neu gynnal ei fusnes neu ymgymriad arall, ac mae'n cynnwys, ymysg pethau eraill (ac fel y bo'n briodol i'r corff), benderfyniadau ynghylch—

- (a) cynnwys deddfwriaeth;
- (b) arfer pwerau statudol;
- (c) cynnwys datganiadau polisi;

- (ch) strategaethau neu gynlluniau strategol;
- (d) strwythurau mewnol a lleoliadau swyddfeydd.

3 Yn Rhan 1 o'r Atodlen hon, mae cyfeiriad at effeithiau positif neu effeithiau andwyol yn gyfeiriad at yr effeithiau hynny pa un a ydynt yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.

ATODLEN 3 Rheoliad 2(3)

Safonau gweithredu

RHAN 1

Y SAFONAU

1 Safonau ynghylch corff yn meithrin sgiliau yn y Gymraeg drwy gynllunio a hyfforddi ei weithlu

Safon 43: Rhaid ichi ddarparu cyrsiau hyfforddi er mwyn i'ch cyflogeion ddatblygu—

- (a) ymwybyddiaeth o'r Gymraeg (gan gynnwys ymwybyddiaeth o'i hanes a'i rôl yn niwylliant Cymru);
- (b) dealltwriaeth o'r ddyletswydd i weithredu yn unol â safonau'r Gymraeg;
- (c) dealltwriaeth o sut y gellir defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.

Safon 44: Pan fyddwch yn darparu gwybodaeth i gyflogeion newydd (er enghraifft, drwy broses ymsefydlu), rhaid ichi ddarparu gwybodaeth at ddiben codi eu hymwybyddiaeth o'r Gymraeg.

2 Safonau ynghylch corff yn recriwtio ac yn penodi

Safon 45: Pan fyddwch yn asesu'r gofynion ar gyfer swydd newydd neu swydd wag, rhaid ichi asesu'r angen am sgiliau yn y Gymraeg, a'i chategoreiddio fel swydd pan fo un neu ragor o'r canlynol yn gymwys—

- (a) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol;
- (b) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir rhywun i'r swydd;
- (c) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol; neu

(ch) nad yw sgiliau yn y
Gymraeg yn angenrheidiol.

- Safon 45A:** Pan fyddwch yn hysbysebu swydd yr ydych wedi'i chategoreiddio fel un sy'n gofyn bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol, yn ddymunol neu fod angen eu dysgu, rhaid ichi—
- (a) pennu hynny yn yr hysbysiad, a
 - (b) hysbysebu'r swydd yn Gymraeg.

RHAN 2

SAFONAU SY'N DDIBYNNOL AR SAFONAU ERAILL – AMODAU ARBENNIG

- 3** Pan fydd hysbysiad cydymffurfio yn ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o'r safonau a restrir ar res benodol yng ngholofn 1 o Dabl 1, rhaid i'r hysbysiad cydymffurfio hwnnw hefyd ei gwneud yn ofynnol i'r corff hwnnw gydymffurfio (ym mha fodd bynnag y mae Comisiynydd y Gymraeg yn ystyried ei fod yn briodol) â'r safon neu'r safonau a restrir ar y rhes honno yng ngholofn 2.

TABL 1

	Colofn 1	Colofn 2
<i>Rhes</i>	<i>Prif safon</i>	<i>Safon ddibynnol</i>
(1)	Recriwtio a phenodi Safon 45	Safon 45A

RHAN 3

DEHONGLI'R SAFONAU

- 4** Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.

5 At ddibenion safonau 45 a 45A yn unig—

(a) mae “swydd” yn cynnwys penodiad cyhoeddus;

(b) ystyr “penodiad cyhoeddus” yw unrhyw benodiad i gorff cyhoeddus neu swydd gyhoeddus.

6 At ddibenion safon 45A nid yw’r gofyniad i hysbysebu swydd yn Gymraeg yn golygu mai dim ond yn Gymraeg y dylid llunio’r hysbyseb, ei hanfon, ei chyhoeddi, ei harddangos, ei rhoi ar gael neu ei dyroddi.

ATODLEN 4 Rheoliad 2(4)

Safonau Cadw Cofnodion

RHAN 1

Y SAFONAU

1 Safonau ynghylch corff yn cadw cofnodion

Safon 46: Rhaid ichi gadw cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, o nifer y cwynion yr ydych yn eu cael sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau.

Safon 47: Rhaid ichi gadw cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, o nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a gategoreiddiwyd (yn unol â safon 45) fel swyddi sy'n gofyn—

- (a) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol;
- (b) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir rhywun i'r swydd;
- (c) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol; neu
- (ch) nad yw sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol.

RHAN 2

DEHONGLI'R SAFONAU

2 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.

3 At ddibenion safonau 46 ac 47, ystyr "blwyddyn ariannol" yw blwyddyn ariannol y corff ei hun.

ATODLEN 5 Rheoliad 2(5)

Safonau sy'n ymdrin â Materion Atodol

RHAN 1

Y SAFONAU

1 **Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i safonau**

Safon 48: Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael ar eich gwefan.

2 **Corff yn cyhoeddi gweithdrefn gwyno**

Safon 49: Rhaid ichi—

- (a) sicrhau bod gennych weithdrefn gwyno sy'n delio â sut yr ydych yn bwriadu delio â chwynion ynglŷn â'ch cydymffurfedd â'r safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a
- (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan.

3 **Corff yn llunio adroddiad blynyddol ynglŷn â safonau**

Safon 50: (1) Rhaid ichi lunio adroddiad ("adroddiad blynyddol"), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r modd y bu ichi gydymffurfio â'r safonau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.

(2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys yr wybodaeth a ganlyn (pan fo'n berthnasol, i'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau y cyfeirir atynt)—

- (a) nifer y cwynion a gawsoch yn ystod y flwyddyn o dan sylw a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy (ar sail y cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 46);
- (b) nifer (ar sail y cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 47) y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd fel swyddi sy'n gofyn—
 - (i) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol;
 - (ii) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir rhywun i'r swydd;
 - (iii) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol; neu
 - (iv) nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol.

(3) Rhaid ichi gyhoeddi'r adroddiad blynyddol heb fod yn hwyrach na 6 mis yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi.

(4) Rhaid ichi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael ar eich gwefan.

4 Corff yn darparu gwybodaeth i Gomisiynydd y Gymraeg

Safon 51: Rhaid ichi ddarparu i Gomisiynydd y Gymraeg (os bydd yn gofyn amdani) unrhyw wybodaeth sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau cyflenwi gwasanaethau, y safonau llunio polisi neu'r safonau gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

RHAN 2

DEHONGLI'R SAFONAU

- 5 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.
- 6 At ddiben safon 50, ystyr "blwyddyn ariannol" yw blwyddyn ariannol y corff ei hun.
- 7 At ddiben y safonau, nid yw gofyniad i lunio neu gyhoeddi unrhyw ddeunydd ysgrifenedig yn Gymraeg yn golygu y dylid llunio neu gyhoeddi'r deunydd hwnnw yn Gymraeg yn unig, ac nid yw'n golygu ychwaith y dylid llunio'r deunydd yn Gymraeg yn gyntaf (oni bai bod hynny yn cael ei ddatgan yn benodol yn y safon).

ATODLEN 6 Rheoliad 3

Yr Awdurdod Safonau Proffesiynol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Y Cyngor Ceiropractig Cyffredinol

Y Cyngor Deintyddol Cyffredinol

Y Cyngor Fferyllol Cyffredinol

Y Cyngor Meddygol Cyffredinol

Y Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth

Y Cyngor Optegol Cyffredinol

Y Cyngor Osteopathig Cyffredinol

Y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal